Eduskunta
Ulkoasiainvaliokunta 14.11.2024

Asia: VNS 4/2024 vp

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta on pyytänyt Keskuskauppakamarin kirjallista lausuntoa Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteosta. Lausuntonaan Keskuskauppakamari esittää kunnioittavasti seuraavan.

Kansainvälisessä kilpailussa Suomi on kokoaan pienempi tai suurempi sen mukaan, miten se kykenee kotimaassa keskinäiseen yhteistyöhön ja kuinka aktiivisesti se osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön. Keskinäisriippuvainen maailma on nähnyt viime vuosina geopolitiikan paluun. Kansainväliset jännitteet, teknologiakilpailu ja valtioprotektionismi sekä kilpailu kriittisistä raaka-aineista ja mineraaleista haastavat perinteistä kauppapolitiikkaa ja vapaakauppaa. Yhä jatkuva liiketila uhkaa pienen maantieteellisellä reuna-alueella sijaitsevan ja avoimesta taloudesta riippuvaisen Suomen tärkeätä jalustaa, sääntöpohjaista maailmanjärjestystä. Globaalitalouden murros, geopolitiikan aika, voi silti tarjota Suomelle uusia mahdollisuuksia. Onkin tervetullutta tarkistaa, miten jatkuvuutta luoneet Suomen pitkäaikaiset kauppa- ja kehityspolitiikan periaatteet ja tavoitteet kestävät tämänhetkisiä ja tulevia haasteita.

Suomi kuuluu pienenevään ryhmään maita, jotka puolustavat ennakoitavuutta ja vakautta ylläpitänyttä toisen maailmansodan jälkeen luotua kansainvälistä sääntöpohjaista järjestelmää, YK:n peruskirjaa ja universaaleja arvoja. Samoin ajattelevien maiden ryhmä tukee jatkossakin selustaamme. Vuoropuhelun merkitys kansainvälisissä suhteissa ja kaupassa on silti ns. globaalin etelän kanssa entistä tärkeämpää. Emme ole verrokkimaidemme kanssa sellaisessa asemassa, että voisimme edellyttää läntiseen demokratiamalliin, oikeusvaltioon ja avoimeen talouteen liittyvien arvojemme tulevan ymmärretyiksi tai hyväksytyiksi kaikkialla. Aikakauden murrosvaihe on osoittanut konkreettisella tavalla, että yhteisiä arvojamme haastetaan myös sisältäpäin.

Globaalimurrokseen vastaaminen tulee tehdä käytännönläheisesti ja arvioida, miten Suomi kykenee talouden osalta vahvistamaan vientiä, löytämään kasvua, ylläpitämään hyvinvointia ja huoltovarmuutta ja samalla jatkaa aktiivisena ja vastuullisena kansainvälisen yhteisön jäsenenä, yhteistyökumppanina ja kehityksen mahdollistajana. Ilmastonmuutos on hyvä esimerkki. Ilmiön hillitseminen, siihen sopeutuminen ja sen vaikutusten mitigoiminen edellyttää EU:n johtajuutta ja globaalia yhteistyötä. Luottamus hallitustenväliseen prosessiin on myös tarpeen, jotta yritystemme vihreän siirtymän mahdollistavat teknologiset innovaatiot ja investoinnit sekä

akateeminen tutkimustieto tulevat hyödynnetyiksi. Kaksoissiirtymän toteutuminen on pidemmän päälle välttämättömyys mutta se tarjoaa Suomelle myös kilpailuetua yritystemme edelläkävijäaseman ansiosta.

Suomen vientiyrityksillä ei ole mahdollisuutta vaikuttaa, miten maailmantalouteen heijastuva kansainvälinen politiikka vaikuttaa talouskasvuun, kysyntään ja siten Suomen, yritystemme ja ratkaisujemme kilpailukykyyn. Ennustettavuutta voidaan yrittää parantaa EU:n vapaakauppasopimuksin. Neuvotteluprosesseihin on tarpeen saada lisää pragmatiaa ja vaikuttaa siten EU-komissioon ja muihin jäsenmaihin. Tietoa vapaakauppasopimusten luomista mahdollisuuksista yrityksille on tärkeä olla helposti saatavilla. Sääntely, sen toimeenpano ja velvoittava raportointi ei myöskään saa muodostua yritysten pärjäämisen ja talouskasvun jarruksi.

Yritysten riskienhallinta edellyttää entistä vahvempaa geopoliittista lukutaitoa. Ulkoministeriön ja suurlähetystöjen analyysikyky ja tiedon jakaminen on tässä yrityksille erityisen tärkeätä. Vaikka länsimaisesta demokraattisesta järjestelmästä ja arvoistamme poikkeavien maiden kanssa on käyty kauppaa vuosikymmeniä, tämänhetkinen murros lisää ennakointikyvyn vahvistamisen tarvetta. Sanktioregiimin kunnioittaminen ja täysi toimeenpano edellyttää yritysten omaa vastuuta mutta myös riittävää viranomaistietoa pakotteisiin, kaksikäyttötuotteisiin ja vientivalvontaan liittyen, ja Keskuskauppakamari kiittää yhteistyöstä vastuuviranomaisia tämänkin osalta.

Läsnäoloa ja riskienhallintaa epävarmalla markkinalla punnitsevat ja uusia markkinoita ja arvo- ja toimitusketjuja valmistelevat yritykset sekä kansainvälistyvät pk-yritykset tarvitsevat julkishallinnon toimijoiden Team Finland-palveluja. Suurlähetystöt ovat Suomen ulkomaanverkostoista vastaanottavissa valtioissa asemaltaan vaikutusvaltaisimpia. Business Finlandin asiantuntemuksen integrointi ulkoministeriöön ja suurlähetystöihin vahvistaa vienninedistämistoimintaa ja yritysten kansainvälistymistä yhä vaikeammassa kansainvälisessä toimintaympäristössä ja kilpailussa. Team Finland-uudistuksen tuloksena tuleekin olla viimein malli, jolla saadaan käännettyä Suomen vaatimaton vienti lähes parinkymmenen vuoden jälkeen viimein kasvuun. Suomi tarvitsee myös lisää kansainvälistyviä pk-yrityksiä. Talous onkin turvallisuuden rinnalla Suomelle eksistentiaalinen kysymys, jonka tulisi olla viennin ja kansainvälistämisen edistämisen yhteistyön kannustin ja yhteinen tavoite kaikille toimijoille, niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla.

Koska Suomen hallituksessa on yhdistetty kauppa ja kehitys yhdelle ministerille, tulisi samaa kehityksen ja kaupan synergiaa toteuttaa myös operatiivisella tasolla. Näin toimii maailman suurin elinkeinoelämän järjestö, 46 miljoonan jäsenyrityksen Kansainvälinen kauppakamari ICC, kun se edustaa liike-elämän ääntä monenkeskisessä järjestelmässä. Suomessa kokonaisvaltaista lähestymistapaa tarvitaan esimerkiksi ylivaalikautiseen Ukrainan jälleenrakentamiseen. Suomalaisyritykset ovat sitoutuneita Ukrainan tukijoita.

Keskuskauppakamari tukee kansallista Ukrainan jälleenrakennussuunnitelmaa ja tervehtii yrityksille annettavia tarkoituksenmukaisia rahoitus- ja neuvontapalveluja.

Kehittyvillä mailla on omat narratiivinsa, joten Suomen lähtökohtana tulee olla kumppanuus ja parhaiden käytänteiden jakaminen tasavertaisten välillä, varsinkin jos tavoite on kaupallinen yhteistyö. Kysynnän identifiointi omalle tarjoamalle, pääsy markkinoille ja aseman vahvistaminen kehittyvissä talouksissa ovat varsinkin pk-yrityksillemme ponnistuksia, joita on tärkeätä tukea kokonaisvaltaisella tavalla julkishallinnon toimijoiden taholta. Viennin rahoitusratkaisujen ja kansainvälisen kaupan instrumenttien hallinta antaa yrityksille kilpailuetua. Käynnissä oleva globaalimurros on jo vaikuttanut kauppa- ja palveluvirtoihin sekä tuotanto- ja arvoketjuihin, ja Suomi voi pärjätä kansainvälistä vaikuttavuuttamme ja talouskasvuamme hyödyntävällä ja hyvinvointiamme kasvattavalla tavalla, kunhan panostamme paremmin valmiuksiimme, osaamiseemme ja yhdessä tekemiseen.

Kehittyvissä maissa arvostetaan tarinaa Suomesta, joka kehittyi köyhästä agraariyhteiskunnasta teolliseksi ja vauraaksi avoimeksi taloudeksi ilman muita luonnonvararikkauksia kuin metsät. Tasa-arvoiset mahdollisuudet, koulutus ja kansainvälisyys ovat maakuvamme perusta. Reunavaltiosijaintimme, historiakokemuksemme, YK-, EU- sekä Nato-jäsenyytemme ovat samaa Suomen tarinaa. Yksityisen ja julkisen sektorin, akateemisen maailman ja kansalaisyhteiskunnan ekosysteemimme kiinnostaa myös ratkaisujen ja parhaiden käytäntöjen esittelyssä. Onhan Suomi tunnettu yhdessä tekemisestä.

Kunnioittavasti,

Päivi Pohjanheimo
Johtaja, Kansainväliset asiat ja kauppa, Keskuskauppakamari
Maajohtaja, ICC Suomi